

**Tézy na štátnu skúšku z predmetu *Systematická teológia*
v študijnom programe
KATOLÍCKA TEOLÓGIA**

DOGMATICKÁ TEOLÓGIA

1. *Rozumové poznávanie Boha*
 - agnosticizmus, ateizmus, modernizmus, fideizmus, senzualizmus,
 - poznávanie Boha zo stvorených materiálnych vecí,
 - poznávanie Boha z prirodzeného zákona,
2. *Nadrozumové poznávanie Boha*
 - kritériá pravého náboženstva,
 - charizma neomylnosti v Cirkvi,
 - zostavenie biblického kánonu,
3. *Božia podstata, Božie vlastnosti*
 - vysvetlenie a zdôvodnenie jednotlivých Božích vlastností,
 - Božie poznanie,
 - Božie chcenie,
4. *Najsvätejšia Trojica*
 - vzťahy vo vnútri Najsvätejšej Trojice,
 - vývoj terminológie vo vieroučných trinitologických formuláciách,
 - učenie všeobecných koncilov o Najsvätejšej Trojici,
5. *Prvotný stav človeka*
 - prirodzené dary,
 - dary integrity,
 - nadprirodzené dary,
6. *Dedičný hriech*
 - prvotný stav človeka,
 - podstata a následky dedičného hriechu,
 - Pelagius, Augustín, kartáginské synody,
7. *Kristológia – kristologické bludy a odpoveď všeobecných koncilov*
 - prednicejská doba,
 - arianizmus,
 - apolinarizmus,
 - nestorianizmus, monofyzitizmus, monotheletizmus,
8. *Kristológia – kristologické bludy a odpoveď všeobecných koncilov*
 - monofyzitizmus,
 - monotheletizmus,
 - ikonoklasmus

9. *Soteriológia*

- teória zástupného trestu,
- teória Božích práv,
- teologický výklad Kristovho spásneho diela,

10. *Kategórie interpretujúce Kristovo spásne dielo*

- smrť na kríži,
- zostúpenie k zosnulým,
- zmŕtvychvstanie,

11. *Ospravedlivenie človeka*

- podstata ospravedlivenia,
- sviatosti spôsobujúce ospravedlivenie,
- rast v spravodlivosti,

12. *Mariológia*

- Bohorodička,
- Nepoškvrnené počatie Bohorodičky,
- večné panenstvo a nanebovzatie Bohorodičky,

13. *Eschatológia*

- smrť a vzkriesenie z mŕtvych,
- podsvetie (limbus patrum) – problematika spásy nekresťanov,
- peklo, očistec, nebo,

Povinná literatúra:

KIŠIDAY, F.A.: *Základná bohoveda I. a II.*, Košice : 1992.

KRUPA, J.: *Pripravený veniec spravodlivosti*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2006.

LEWIS, C.S.: *K jádru křesťanství*. Praha : Návrat, 1993.

NEUNER, J. – ROSS, H.: *Viera Cirkvi v úradných dokumentoch je magistéria*. Trnava : Dobrá kniha, 1995

PALOČKO, Š.: *Katolícka Cirkev ako prostriedok záchrany ľudí*. Prešov : Petra 2007

PALOČKO, Š.: *Ježiš z Nazareta – Záchrana ľudí*. Prešov : Gréckokatolícka teologická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2010

PALOČKO, Š.: Formovanie učenia o dedičnom hriechu v staroveku. In : PRIBULA, M. (ed.): *Štúdie z biblistiky a systematickej teológie*. Prešov : PRO COMMUNIO, o.z., 2006, s. 33-46.

PALOČKO, Š.: Prvotný hriech a jeho dôsledky. In: PAĽA, G., TIRPÁK, P. (ed.): *Zborník teologických štúdií, No 4*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta, 2008, s. 91-105.

POSPÍŠIL, C.V.: *Maria – mateřská tvář Boha*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2004.

RATZINGER, J.: *Eschatologie - smrt a věčný život*. Brno : Barrister & Principal, 1996.

MORÁLNA TEOLÓGIA

1. *Ja som Pán, Tvoj Boh. Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal*
 - teologálne čnosti;
 - adorácia, modlitba, obeta, prisľúbenia a sľuby;
 - právo na náboženskú slobodu;
 - povera, modloslužba, veštenie a mágia, pokúšanie Boha, svätokrádež, svätokupectvo.
2. *Nevezmeš Božie meno nadarmo*
 - úctivé vyslovovanie Božieho mena - Božia chvála, prisľúbenia;
 - prísaha, prísažná výzva;
 - neúctivé vyslovovanie Božieho mena – krivá prísaha, rúhanie, preklínanie;
 - kresťanské meno.
3. *Pamätaj, že máš svätiť sviatočné dni*
 - sobotný deň - nálež zo Svätého písma, tri skutočnosti;
 - Deň Pána - deň zmŕtvychvstania, nedeľa zavŕšenie soboty, nedeľná Eucharistia;
 - nedeľná povinnosť, deň milosti a odpočinku od práce.
4. *Cti svojho otca a svoju matku*
 - rodina v Božom pláne - povaha rodiny, kresťanská rodina;
 - rodina a spoločnosť - prvotná bunka, politické spoločenstvo a jeho povinnosť voči rodine;
 - povinnosti členov rodiny - povinnosti detí, povinnosti rodičov, rodina a Božie kráľovstvo;
 - predstavitelia moci v občianskej spoločnosti - povinnosti občianskych predstaviteľov moci, povinnosti občanov, politické spoločenstvo a Cirkev.
5. *Nezabiješ*
 - rešpektovanie ľudského života - svedectvo posvätných dejín, oprávnená obrana, úmyselná vražda, potrat, eutanázia, samovražda;
 - rešpektovanie dôstojnosti človeka - pohoršenie, rešpektovanie zdravia, rešpektovanie ľudskej osoby a vedecký výskum, rešpektovanie telesnej neporušiteľnosti;
 - zachovanie mieru - mier, vyvarovať sa vojny.
6. *Nezosmilníš*
 - muža a ženu ich stvoril - sexualita, sex-eros-agapé, duchovná – zmyslová - zmyselná rozkoš;
 - povolanie k čistote - mravná neporušenosť osoby, formy čistoty, previnenia proti čistote, čistota a homosexualita;
 - manželská láska – dvojaký cieľ, dvojitá požiadavka, dieťa ako dar;
 - previnenia proti dôstojnosti manželstva.
7. *Nepokradneš*
 - všeobecné určenie dobier a súkromné vlastníctvo;
 - rešpektovanie ľudí a ich vlastníctva - rešpektovanie cudzieho vlastníctva, rešpektovanie neporušiteľnosti stvorenstva;
 - sociálne učenie Cirkvi;
 - ekonomická činnosť a sociálna spravodlivosť, spravodlivosť a solidarita medzi národmi, láska k chudobným.

8. *Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu*
 - žiť v pravde, vydať svedectvo v prospech pravdy;
 - previnenia proti pravde;
 - rešpektovanie pravdy, spoločenské komunikačné prostriedky, posvätné umenie.
9. *Nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho blížneho. Nebudeš túžiť po majetku svojho blížneho*
 - tri druhy nezriadenej túžby, očisťovanie srdca, boj o čistotu;
 - nezriadenosť žiadostivosti, túžby ducha, chudoba srdca, posledný cieľ.
10. *Sviatosť zmierenia a pokánia v dokumentoch "Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov Kódexu kánonov východných cirkví" a "Reconciliatio et paenitentia"*
 - analýza dokumentov;
 - prínos obsahu dokumentov pre spovednú prax.
11. *Sviatosť zmierenia a pokánia v dokumentoch Sprievodca pre spovedníkov a Misericordia Dei*
 - analýza dokumentov;
 - prínos obsahu dokumentov pre spovednú prax.
12. *Dôstojnosť ľudskej osoby*
 - človek stvorený na Boží obraz, povolanie človeka k blaženosti;
 - sloboda;
 - skutky;
 - vášne.
13. *Dôstojnosť ľudskej osoby*
 - svedomie;
 - čnosti;
 - hriech.
14. *Božia spása – zákon a milosť*
 - zákon;
 - milosť a ospravedlivenie;
 - Učiteľský úrad cirkvi a morálka, Cirkevné prikázania, misionárske svedectvo.

Povinná literatúra:

- JÁN PAVOL II.: *Apoštolská exhortácia FAMILIARIS CONSORTIO* (1981). Trnava : SSV, 1993.
- JÁN PAVOL II.: *Encyklika VERITATIS SPLENDOR* (1993). Trnava : SSV, 1994.
- JÁN PAVOL II.: *Encyklika EVANGELIUM VITAE* (1995). Trnava : SSV, 1995.
- JÁN PAVOL II.: *Apoštolská exhortácia RECONCILIATIO ET PAENITENTIA*. Praha : ZVON, 1996.
- JÁN PAVOL II.: *Apoštolský list DEŇ PÁNA* (1998). Bratislava : Don Bosco, 1998.
- JÁN PAVOL II.: *Apoštolský list MISERICORDIA DEI, o niektorých aspektoch slávenia sviatosti pokánia*. Trnava : SSV, 2002.
- KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI. Trnava : SSV, 1999.

- PÁPEŽSKÁ RADA PRE RODINU: SPRIEVODCA PRE SPOVEDNÍKOV. Trnava : SSV, 2001.
- PETRO, M. – ANDREJČÁKOVÁ, P.: *Čnosti*. Prešov : PU v Prešove GTF, 2009, 94 s. ISBN 978-80-555-0105-5.
- PETRO, M. a kol.: *Dekalóg I. – III. Dar slobody*. Prešov : PU v Prešove GTF, 2011, 124 s. ISBN 978-80-555-0299-1.
- PETRO, M. a kol.: *Dekalóg IV. – X. Dar slobody*. Prešov : PU v Prešove GTF, 2011, 232 s.
- PETRO, M.: Sviatosť zmierenia a pokánia v duchu dokumentov Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov Kódexu kánonov východných cirkví a Reconciliatio et paenitentia. In: *Theologos*. Prešov : PETRA n.o., 2006, roč. 8, č. 1, s. 191-208.
- PETRO, M.: Sviatosť zmierenia a pokánia v duchu dokumentov Sprievodca pre spovedníkov a Misericordia Dei. In: *Theologos*. Prešov : PETRA n.o., 2006, roč. 8, č. 2, s. 121-140.
- PETRO, M.: *Vybrané bioetické problémy v učení kresťanskej etiky (Prednášky z bioetiky)*. Prešov : PU v Prešove GTF, 2008, 137 s. ISBN 978-80-8068-737-3.

Odporúčaná literatúra:

- FURGER, F.: *Etika seberealizace, osobních vztahů a politiky*. Praha : Kolegium Zvon, 2003.
- GÜNTHÖR, A.: *Morálna teológia 1/a*. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1987.
- GÜNTHÖR, A.: *Morálna teológia 1/b*. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1989.
- GÜNTHÖR, A.: *Morálna teológia 2/b*. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1991.
- GÜNTHÖR, A.: *Morálna teológia 3/a*. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1996.
- PESCHKE, K.H.: *Kresťanská etika*. Praha : Zvon, 2004.
- PETRO, M.: Aktuálne otázky spovednej praxe. In: MOJZEŠ, M. – PETRÍK, L. (ed.): *Kňazi kňazom*. Prešov : PETRA, 2010, s. 112-132 (190 s.). ISBN 978-80-8099-044-2.
- PETRO, M.: *Kríza súčasného manželstva a cesty jej prekonania*. Námestovo : Štúdio F, 2004.
- PETRO, M.: *Prednášky z morálnej teológie Dekalóg 1-3*. Prešov : PRO COMMUNIO, 2006.
- RATZINGER, J.: *Európa. Jej základy v súčasnosti a budúcnosti*. Trnava : SSV, 2005.
- SKOBLÍK, J.: *Přehled křesťanské etiky*. Praha : Karolinum, 1997.
- ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*. Trnava : SSV, 2000.
- ŠPIDLÍK, T.: *Spiritualita křesťanského východu*. Řím : Křesťanská Akademie Velehrad, 1983.
- TONDRA, F.: *Morálna teológia, I. časť*. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1994.
- TONDRA, F.: *Morálna teológia, II. časť*. Spišská Kapitula – Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1996.

BIBLICKÁ TEOLÓGIA

1. *Sväté písmo a tradícia – tradície SZ, prostredie a vznik kníh; formovanie kánona SZ; tradície NZ, prostredie a vznik kníh, formovanie kánona NZ*
2. *Traktát: Inšpirácia Sv. písma a pravdivosť Sv. Písma – biblické základy, vývoj učenia o inšpirácii (pôvod, povaha a autorita); kritéria inšpirácie; rozsah inšpirácie, dôsledky inšpirácie; pravdivosť Sv. Písma*
3. *Traktát: Text Sv. písma – dejiny hebrejského textu SZ, staroveké preklady SZ; dejiny gréckeho textu NZ, staroveké preklady; svedkovia textu; kritické vydania; slovenské preklady Svätého písma*
4. *Pentateuch: pôvod, dejiny praotcov a dejiny exodu, vedecké hypotézy a teória prameňov, redakcia, história foriem a literárne druhy, kniha Genезis, Exodus, Levitikus, Numeri a Deuteronomium - teologický význam a predobrazy v Novom zákone.*
5. *Historické knihy SZ: začiatky Izraela, kmeňová spoločnosť a dejiny monarchie. Exilové a poexilové obdobie na blízkom východe. Deuteronomistická história (Joz, Sdc, 1-2 Sam, 1-2 Kr), Babylonské zajatie. Kronistické dejepisné dielo (1-2 Krn, Ezd, Neh), Poučné rozprávania (Tob, Jud, Est a Rút), Makabejské knihy (1-2 Mach) - cieľ a teologický význam.*
6. *Prorocké knihy a proroci SZ: Prorocký fenomén u okolitých národov. Izraelský profetizmus: etymológia pojmu prorok, pramene biblického profetizmu a interpretácia prorockých textov. Proroci a ich vzťah k inštitúciám Izraela. Prorocké videnie a symbolické úkony prorokov. Veľkí proroci (Iz, Jer-Bar, Ez, Dan) – osoba a teologický význam. Proroci a eschatológia.*
7. *Prorocké knihy a proroci Rozdelenie prorokov a ich nosné idey. Izraelský profetizmus: psychologický, inštitucionálny, teologický a literárny rámec. Falošný prorok. Prorocké hnutia a skupiny. Literárne druhy a kompozícia. 12 malých prorokov (Oz, Joel, Am, Abd, Jon, Mich, Nah, Hab, Sof, Ag, Zach, Mal) - osoba, a teologický význam. Proroci a mesianizmus.*
8. *Sapienciálna literatúra SZ: koncept múdrosti, múdrosť v mimobiblickom kontexte a v Izraeli, počiatok múdrosti, personifikovaná múdrosť, význam starozákonnej múdrosti, sapienciálne literárne druhy a literárne formy. Kniha: Jób, Kazateľ, Múdrosti Sirachova, Pieseň piesní, Žalmov a teologická náuka a význam.*
9. *Prvokresťanská tradícia – charakteristika prvotných kresťanských obcí, rannokresťanské vyznania viery a formuly; predpoklady vzniku NZ; najstaršie zbierky tradícií o Ježišovi*
10. *Synoptická tradícia – hlavné teologické motívy jednotlivých evanjelií (Mk, Mt, Lk)*
11. *Jánovská tradícia - hlavné teologické motívy – kristológia, soteriológia, ekleziológia, sakramentológia*
12. *Hlavné teologické motívy Pavlových listov (Rim, Gal, 1-2 Kor, 1-2 Sol, Flp, Kol) – antropológia, soteriológia, eschatológia, ekleziológia*
13. *Hlavné teologické motívy Po - Pavlovských a katolíckych.*

Povinná literatúra:

- Dei Verbum*. Vieroučná konštitúcia II. Vatikánskeho koncilu.
HERIBAN, J.: *Úvody do Starého i Nového zákona s výberovou a tematicky zoradenou bibliografiou*. Rím, Trnava : SSV, PSÚCM, 1997.
LEŠČINSKÝ, J.: *Múdrosť Izraela*. Košice : Seminár sv. K. Boromejského v Košiciach, 2008.
LEŠČINSKÝ, J.: *Proroci Izraela*. Košice : Seminár sv. K. Boromejského v Košiciach, 2007.
Nový biblický slovník. Ed. J.D.Douglas, Praha, 1996.
POKORNÝ, P.: *Literárny a teologický úvod do Nového Zákona*. Vyšehrad, 1993.
PORSCH, F.: *Mnoho hlasů jedna víra*. Zvon: Praha, 1993.
RATZINGER, J.: *Ježíš Nazaretský I, II.*, Dobrá kniha 2007, 2011.
RENDTORFF, R.: *Hebrejská Bible a dejiny*. Úvod do starozákonnej literatúry, Vyšehrad, Praha, 1996.
TICHÝ, L.: *Úvod do Nového zákona*. Trinitas, 2003.
TRSTENSKÝ, F.: *Svet Nového zákona*. Svit: KBD, 2008.
TYROL, A.: *Všeobecný úvod do biblického štúdia*. Svit , 2000.
VANNI, U.: *Opojenie Duchom*. Náčrt spirituality apoštola Pavla. Svit: KBD, 2005.
VARŠO, M.: *Počúvaj Izrael...* Dolný Kubín : Zrno, 1998.
VLKOVÁ, I.G.: *Slovo Boží a slovo lidské*. Všeobecný úvod do Písma svätého. Olomouc, 2007.

Odporúčaná literatúra:

- BOTEK, A.: *Úvody ku knihám Starého zákona podľa Jeruzalemskej biblie*. Trnava : Dobrá kniha, 1994.
BRAULIK, G.: *Rozumieť Starému zákonu*. Svit : KBD, 2002.
BROWN, R.E, FITZMYER, J.A, MURPHY, J.A. (edited by): *The New Jerome Biblical Commentary*. 1996.
BROWN, R.E.: *Ježíš v pohľadu Nového zákona*. Úvod do christologie. Vyšehrad, 1998.
DILLARD, R. B., LONGMAN III., T.: *Úvod do Starého zákona*. Praha : Návrat domu, 2003.
FINKELSTEIN, I., SILBERMAN, N. A.: *Objevování Bible*. Svatá Písma Izraele ve světle moderní archeologie. Praha : Vyšehrad, 2010.
GENEZIS. Komentáře k Starému zákonu – Genezis. Trnava : Dobrá kniha. 2008.
Interpretácia Biblie v Cirkvi. Pápežská biblická komisia, KBD 1995.
KRÁLIK, E.: *Úvod do Prorockých kníh Starého zákona*. Bratislava : TF TU, 2004
LEŠČINSKÝ, J.: *Dynamická antropológia Biblie*. Košice : Verbum, 2004.
LOHFING, N., BRAULIK, G.: *Kde sú dnes proroci*. Prešov: Vydavateľstvo M. Vaška, 1997.
Malý stuttgartský komentár. Nový zákon. Karmelitánske nakladateľstvi: Kostelní Vydří, 1996.
OEMING, M.: *Úvod do biblickej hermeneutiky*. Praha: Vyšehrad, 2001.
RYŠKOVÁ, M., SCHROTTER, J., ŠPLÍCHAL, J., KAŠPÁREK, K.: *Stručný úvod do Písma svätého*. Nový zákon. Scriptum, Praha, 1991.
Sacra Pagina. Komentáře k Novému zákonu. Karmelitánske nakladateľstvi: Kostelní Vydří, 2005.
Starý zákon s komentármi Jeruzalemskej biblie. Trnava : Dobrá kniha. 2004 - 2007.
STRUPPE, U., KIRCHSCHLANGER, W.: *Jak porozumet Biblii*. Vyšehrad s.r.o., Praha, 2000
STRUPPE, U.: *Úvod do Starého zákona*. Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1998.
TRUTWIN, W. – MAGA, J.: *Otváral nám Písma*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár J. Vojtaššáka, 1993.
ZENGER, E.: *Na úpatí Sinaje*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladateľstvi, 1996.
ZENGER, E.: *První zákon*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladateľstvi, 1999.